

Ольга Григорівна Задоржнa

канд. екон. наук, доц.

чл.-кор. АЕН України

ORCID 0000-0001-6486-0710

e-mail: zadorozhna.karazin@gmail.com,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЛЮДЯНІСТЬ ЯК СОТЕРІОЛОГІЧНИЙ ТРЕНД УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ НЕОБХІДНОСТІ ВИЖИВАННЯ ЛЮДСТВА

Постановка проблеми. У ході напруженого осмислення глибинної реальності та нинішньої поверхневої кризової дійсності шляхом формування нової постнекласичної людиномірної науки в рамках розвитку Харківської Каразинської методологічної школи досліджень господарства було розкрито вікові шкідливі догми діалектико-матеріалістичного світобачення. Вони виявились у повсюдному насажденні гуманізму як бездуховної світської релігії, збоченого розуміння біо-соціальної природи людини, що умертвляє все живе через розрив всіх явищ на дві сторони діалектичного матеріалізму, соціальності як завжди тільки позитивних людських дій [8].

У цих досі панівних догмах суспільної та індивідуальної свідомості кореняться «наукові» витоки глобальної апокаліптичної кризи-лабіринту, що поглиблюється нині. На цих догмах поки що будується університетська освіта, в основі якої немає розуміння того, що девізом університету є *universitas litterarum*, не знань, але знання, не наук, але наука, не зокрема, але ціле, все, *universum*... Університет як ідея, як ідеал цілокупного, загального, єдиного знання висловлює невтомну духовну спрагу, могутню потребу будь-якої свідомої людини. Розкріємо наше розуміння вузлових точок формування нового людиномірного господарського світосприйняття, яке має визначати рятівний вектор майбутнього існування людства.

У руслі традиційної соціально-економічної науки все те, що характеризує людину та суспільство, зводиться до соціальності. Але поглиблення знань про соціальність як нейтральну взаємодію індивідів змушує виділяти та обґрунтувати глибинний рівень соціальності – рівень духовних цінностей, які обумовлюють мотиви, інтереси людини, задають цілі її життєдіяльності. Духовно-моральні цінності та мотиви повинні визначати коридор «благоносних» рішень та вчинків кожної людини. Тому вкрай необхідно переходити від цільової раціональності до ціннісної та впроваджувати нову шосту стадію міжнародної конкуренції – ціннісної конкурентоспроможності, яка слідує за п'ятою стадією – панування інтелекту. Виділення та характеристики п'ятої та шостої стадій міжнародної конкурентоспроможності (раніше відомі чотири стадії за М. Портером), є новим теоретичним напрацюванням Каразинської методологічної школи досліджень господарства.

Аналіз останніх наукових досліджень. Характеристика стадії ціннісної конкурентоспроможності неспроможна обмежуватися аналізом зовнішнього світу; необхідним фокусом уваги сьогодні стає внутрішній духовний світ людини, насамперед її свідомість як новий предмет праці та об'єкт духовного виробництва.

Роздуми про причини та негативні для людини наслідки глобальної кризи викликали необхідність відходу від традиційного розуміння людини як біосоціальної істоти. На початку століття зародилося і нове розуміння єдиної триіпостасної – духовно-біо-соціальної природи людини, де саме духовна іпостась є визначальною в процесі людського життя. Людина, як довели релігійні філософи Срібного віку, є дух, де внутрішній духовний світ є ідеальним витокком всіх господарських рішень і вчинків.

При цьому слід акцентувати увагу на тому, що наша гіпотеза про єдину триіпостасну духовно-біо-соціальну природу людини вже визнана аксіомою соціальної науки: «як аксіому слід прийняти цілісно три іпостасі природи людини, а саме – духовну, біологічну та соціальну. Слід по-новому, з висоти ХХІ століття оцінити, усвідомити як першорядну духовну, моральну іпостась, її особливу роль, специфіку, як фундаментальну якість, якої позбавлені інші живі істоти» [11, с. 814].

Мета статті полягає в обґрунтуванні людяності як сотеріологічного тренду університетської освіти в умовах необхідності реалізації імперативу виживання людства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розуміння триіпостасної духовно-біо-соціальної природи людини відкрило можливість показати, що головним метаметодом досліджень цілісної людської життєдіяльності стає тріалектика. Тріалектика (дух, духовність як неминуче третє у всіх живих явищах і процесах реалізується як всепроникний і всезв'язуючий живий «клей» реальності) представлена в особистісній методології, що розробляється нами [5] (саме особистість як цілісність, як мікрокосм є співтворцем дійсності, базовим вільно-відповідальним творчим суб'єктом господарювання). Вона виступає, з одного боку, не просто виразом онтологічного знання, але сьогодні надмірно актуалізує себе як фундаментальну основу загального цілісного універсального людського знання; з іншого боку, дозволяє розпаковувати духовні споконвічні сенси життєвідправлення людини.

Тріалектика не просто «перевищує» діалектику якоюсь вищою розмірністю (від двох до трьох). Тріалектика в процесі своєї сутності-розгортання «розповідає» про початкову синкретичність, у процесі осмислення якої людська свідомість як би зупиняється і зависає на діалектиці, перетворюючи її на результуючу форму роздумів про розрив реальності та її суперечливість. Діалектика не враховує цієї початкової синкретичності реальності, яка пронизує все і вся, забезпечуючи цілісність світоустрою та світорозуміння. Специфіка тріалектики полягає в тому, що всі явища та про-

цеси дійсності взаємопов'язані, взаємопроникні, реалізуються в невидимій, сутнісній єдності, на яку не звертає уваги діалектика. У тріалектиці укладено фундаментальну основу-всепроникнення реальності-дійсності завдяки духу, який все не тільки з'єднує-скріплює-пронизує, а й спрямовує до єдності-гармонії як основоположної якості світу. Тому, розмірковуючи у форматі діалектики, тим паче традиційно-повсякденної матеріалістичної, у цьому односторонньому форматі місця й ролі духу немає, що кардинально спотворює саму реальність у діалектичному уявленні. Дух – це живий, життєтворчий «всепринакаючий клей», без розуміння якого життя діалектично розривається, збіднюється, розлюднюється, обертається неминучою катастрофічністю.

Тріалектика виходить з того, що саме вихідна цілісність реальності, розгортаючись на більш поверховому рівні розуміння світу за допомогою аналізу діалектичних протилежностей, дозволяє в ході пізнання зберігати живу дійсність, не розриваючи і не умертвляючи її, як це властиво діалектиці. Тріалектика відкриває інший погляд та інше розуміння протилежностей як внутрішніх моментів процесуючої живої дійсності, коли протилежності не поділяються, але й не зливаються, а постійно взаємозбагачуються новим змістом у Цілому. Єдиноріччя, що виходить із сакральних смислів-іпостасей реальності і що розгортається в різноманітті дійсності, є основою тріалектичного розуміння цілісного світу та цілісної людини, її господарства як цілісної сфери життєвідправлення.

Критичний аналіз концепції соціальної еволюції людини в онтогенезі, що виходить з догми про біосоціальну сутність людини, про те, що все в людині виникає з так званого біокомплексу, дозволив нам висунути і дати перші обґрунтування гіпотези про те, що в людині як такій закладено спочатку потенційно код людяності, подібно до того, як біологічність тіла людини закладена в його геномі, який властивий всьому роду людському і кожному його окремому представнику. При цьому слід зазначити, що в науці в середині 60-х років минулого століття було висунуто гіпотезу про мими, які спадково передають специфіку соціокультурних засад людської життєдіяльності. Тут спостерігається деяка подібність із колективно несвідомими архетипами, які досліджував К.-Г. Юнг. При цьому він підкреслював, що мова не про расову спадковість, а про характеристики, загальні для всього людства. Йдеться також не про успадковані ідеї, а про функціональну схильність породжувати такі ж чи дуже схожі ідеї. Пізніше назвав цю схильність архетипом.

У нашому дослідженні йдеться про той потенційний внутрішній ключ, з якого і розгортається-розвивається саме Людина як особа, звернена до вічних цінностей життя. По суті, тут ми заглиблюємося на новий найбільш сутнісний онтологічно-сакральний рівень розуміння людини, де ховається вихідна потенційна синкретичність особливого людського роду – людяність, яка в ході розгортання життєдіяльності кожної людини має виявлятися у багатьох формах живої дійсності, що сприяють становленню людської. Цей код людяності стає тим ключем, який відкриває розуміння головної специфіки людини як виразника цілісного Універсуму, де, відсвічуючись один в одному, взаємно функціонують та розвиваються духовний, біологічний та соціальний початки життєдіяльності людського роду.

При цьому наші подальші пошуки справжньої специфіки людини дозволили звернути увагу на універс і людяність як духовну силу, що об'єднує світ. Універс – це початкова, метафізична єдність людства, ця людяність яка є позитивною духовною силою, що діє у світі, його єдиний початок. Подальші міркування дозволили аргументувати розуміння про те, що людяність-універс – це глибинний сакраль-онтологічний вічний початок, вихідний код, де спочатку «вмонтована», яка «покоїться» справжня природа людини-особи. Людство-універс є споконвічним єдиним духовним початком розгортання людської реальності-світу, виступає глибинною основою майбутньої співтворчості світу як процесу розгортання вихідної синкретичності. Пояснюється це тим, що "людина - це більше, ніж психіка: людина - це дух" (В. Франкл); що «ми не просто біологічні машини та високорозвинені тварини, а й безмежні поля свідомості, що перевершують простір та час» (С. Гроф). Можна навести і багато інших подібних розумінь у різних авторів. Але всі ці положення та їх аргументації ані трохи не переконують матеріалістів-діалектиків.

Людяність не зрозуміла механіко-матеріалістичній науці, але новітня людиномірна наука, до якої відноситься і геноміка довела, що, по-перше, геном шимпанзе зараз розшифрований, на рівні ДНК він збігається з нашим (людським геномом) на 96% [10, с. 99], тобто у людському геномі є 4% його потужності, які свідчать про виняткову специфіку людського роду. В результаті розшифрування геному людини Френсіс Коллінз цілком усвідомлено написав, що «Як не цікаве порівняння геномів, воно не відповідає на питання, що таке бути людиною. На мій погляд, у людей є деякі особливості, про які нам ніколи не зможе розповісти лише послідовність ДНК, скільки б ми не зібрали інформації про біологічні функції. Я говорю про моральний закон і пошук універсуму. Якщо Бог не творив тварин і людину окремо, це не означає, що не Він – джерело властивостей, що відрізняють людей, і не Йому зобов'язаний своїм існуванням Всесвіт» [10, с. 110-111].

Враховуючи такі новітні наукові розробки та ґрунтуючись на роботах В. М. Тарасевича, ми суттєво доповнили змістовні основи гіпотези про уном людини, в якій закладена людяність як особлива специфіка роду людського серед усього живого на основі розгортання архетипу «свобода відповідальність». Уном людяності включає геном (біологічне) і мемон (культурно-соціальне) і розгортається в життєдіяльності людини протягом усього життя. Для людини мають продуктивне, життєтвердне значення лише ті уявлення, рішення та дії, які впливають із глибинних цінностей людяності у само- та світорозумінні та розгортаються у продуктивних господарських трансформаціях.

Уноміка – нова доленосна наука про людяність [4], яка має на меті досліджувати та обґрунтовувати благосний формат життєдіяльності-вчинку особистості-мікрокосму, виходячи з розуміння-розгортання синкретичної розмірності ціннісно-смыслового Універсуму (макрокосму). З такого розуміння випливає, що уноміка є людиномірною наукою про самореалізацію цілісної особистості у своєму вільно-відповідальному вчинку, який відбиває-творить поодинокі ситуації життєдіяльності, бо для вчинків «немає іншого спонукання, крім нашого розуміння» [13, с. 89].

У нинішньому глобально-кризовому, вже катастрофічному світі уноміка покликана озброїти знаннями людських цінностей, які людству задають розмірність життєствердження і самопорятунку людини. Вона спрямована на пошук тієї істинної початкової людської якості живого виду *homo sapiens*, яка сприяє окультуренню геному людини за допомогою формування соціального мемуна. Ця початкова якість – людяність як духовний універс сьогодні стає головним фокусом та актуальним полем досліджень внутрішньої духовної природи людини-особи як принципово нового тренду наукового сенсошуку. Якщо наука ХХ століття займалася дослідженнями навколишнього світу людини, то наука ХХІ століття змушена займатися розумінням духовного світу людини, бо саме з розуміння цього світу можливо визначити шляхи та способи порятунку та виживання роду людського у сучасній турбулентно-кризовій ситуації. Найновіша сучасна наука підійшла впритул до розуміння, того, що вона може подолати свою нинішню кризу лише через перехід у нову парадигму світорозуміння, в якій досвідчене знання, не лише експериментальне, а й духовно-душевне, може запропонувати нову справжню картину реальності. Вона повинна «малюватися» не стільки традиційною механіко-матеріалістичною наукою, скільки досяганими людиною новими знаннями, перш за все, про себе, про духовний світ, свідомість, душу людини. З поля знання фізичних констант антропного принципу вже необхідно увійти в осмислення-розуміння поля реальності духовно-моральної константи, яка, по суті, є передумовою фізичних констант антропного принципу [7]. Такі константи «вивірені з високою точністю, з використанням величезних знань універсуму, освоювати які і має наука майбутнього. До такого смислового повороту наука виявилася готовою лише в середині ХХ століття. Ми вже не на рівні віри та абстрактних доказів переходимо від парадигми спонтанного виникнення та руху світу до Парадигми Творіння, вивчаючи останнє у його «деталях» та конкретних алгоритмах [9, с. 129].

З іншого боку, фундаментально важливо виходити з того, що нова людиномірна наука, що формується [2] про цілісну реальність не може визначатися чимось зовнішнім для людини (це людство вже пройшло при пануванні механіко-матеріалістичної науки). Йдеться про те, що необхідно осмислювати те сакральне становище, що духовний світ в самій людині. Якщо це зрозуміє і практично здійснюватиме кожен через саморозуміння і самореалізацію своєї людяності, то й наука зможе досягнути цілісний світ, цілісну життєдіяльність людини, бо сьогодні вже не зовнішній світ їй цікавий, а внутрішній духовний світ цілісної людини-особи. У цьому плані надзвичайно актуалізується фундаментальний принцип нової людиномірної науки про взаємодію наукового та позанаукового (філософського, релігійного, образного, повсякденного) знання.

Уноміка, що зароджується, кардинально змінює формат дослідження людини та її життєдіяльності через виконання своїх трьох основних функцій у процесі розуміння про розгортання унома людяності в процесі життєдіяльності людини: пізнавальній; методологічній та сотеріологічно-практичній.

Пізнавальна функція уноміки зводиться до виділення вихідно-онтологічного початку-підстави єдиної трипостасної духовно-біо-соціальної природи лю-

дини – унома людяності, який ціннісно задає формат геному (біологічне спадкування) та мемуна (соціокультурна спадковість) у специфічно-відмінній людській. Універсум, універс, ун – це поняття, що дозволяють здійснювати пізнання найглибшої сутності, внутрішньої природи людини у її якісній визначеності як мікрокосму. Універсум – це цілісна навколишня сфера людини як живої специфічної істоти, яка завдяки своїй свідомості та рефлексії (здатності виділення себе з усього навколишнього) самоосягає себе, усвідомлює свою єдину трипостасну духовно-біосоціальну природу і розгортає спочатку закладений архетип життєдіяльності.

Ун – понятійна одиниця власне людяної якості живої істоти, яку названо людиною. Така внутрішня одиниця-початок потенційно задає весь процес життєвідправлення людини, будучи вихідним кодом для його саморозуміння і самореалізації, що охоплює процес запліднення людської яйцеклітини (здається життєва програма розгортання людини-особистості), розвитку людського ембріона в лоні матері, час народження та після народження юнацького та дорослого розвитку, аж до самої смерті людини.

Уном – животворче вираження внутрішньої органічної взаємодії людяного початку з біологічним геномом і соціокультурним мемоном єдиного процесу становлення людини як представника особливого живого – людського роду. «Оскільки людині властивий цілком певний уном, як контрарність геному і мемуна, і цей уном пропорційний і рекурентний життєвому шляху людини, остільки й у творах людських уном концентрується, відтворюється і виражається» [12, с. 140].

Методологічна функція уноміки призначена для змістовного всебічного міждисциплінарного і трансдисциплінарного дослідження людського цілісного життєдіяльного процесу, в якому всі підстави, якості, характеристики, дії і вчинки людини зумовлювалися їх людяною спрямованістю, виходячи з глибинного архетипу «свобода». По суті, йдеться про необхідність входження дослідження у формат господарства як цілісної сфери життєвідправлення людини, яка спочатку задає цінності господарювання для продовження людського життя.

Методологічна функція повинна задавати «коридор» людяності, визначаючи можливості та межі реалізації того, що «добре» для людини та всієї її продуктивної життєдіяльності. З іншого боку, виконання цієї функції має сприяти виявленню того, що шкідливе для людини та її життєвідправлення. У цьому плані основним методологічним моментом-підставою цілісної розробки концептуального господарського стратегічного знання, а воно завжди має бути людиномірним, є вихідне виділення двох категорій потреб: природних та протиприродних. Розрізнення природних (людських) та протиприродних (антилюдських) потреб виступає фундаментальним критерієм оцінки тих чи інших видів людської діяльності з точки зору життя та людинопорятунку. Вся діяльність людини має сприяти створенню господарських умов для її всебічного розвитку. Особливо це методологічне становище актуалізується під час нинішньої глобальної кризи, поглиблення якої підриває основи виживання людства.

Сотеріологічно-практична функція уноміки полягає в тому, щоб на підставі знань цієї інтегральної життєтворчої науки творити людський світ, сценарій

якого визначається стратегією духовно-ноосферостійкого господарського розвитку [7], де духовно-уномний початок задає визначальний вектор усіх господарських антикризових трансформацій. В історії людства тривалість процесу буття конкретної держави залежала від наявності та міцності духовного стрижня, що єднає серця тих, хто в цій державі проживає, бо духовне визначає матеріальне. Тому розуміння ролі єдиного духовного стрижня є фундаментальною запорукою та основою продуктивного благоносного людського розвитку держави та суспільства, національної системи освіти. У ключі таких роздумів-розумінь зародилася нагальна рятівна проектна ідея – необхідність розробки та реалізації стратегії духовно-ноосферостійкого господарського розвитку суспільства. Вона з необхідністю стає новим полем гуманітарного мислення-проекування, що олюджує, відкриває шляхи і визначає механізми інакше якісно можливого майбутнього для людяної людини.

Сотеріологічна (рятівна) функція уноміки постає своєрідною програмою «СОС» (SOS – «врятуйте наші душі»), в якій повинні органічно, симфонічно, трипостасно взаємодіяти три підстави-елементи, сприятливі для якісного життя людини господарських феноменів: сім'я, освіта, соціальне партнерство. Усі вони мають єдину ціннісно-цільову спрямованість – створюють-реалізують процес розгортання унома людяності, за допомогою чого тільки можна в умовах апокаліптичної кризи забезпечувати здійснення імперативу виживання людини/людства.

У цьому плані необхідно розуміти, що проект «Глобальна освіта майбутнього», що нині впроваджується, покликаний провести тотальну перебудову людини, освячену сучасною трансгуманістичною теорією, яка виражає не якийсь маргінальний рух, а є новітнім стратегічним глобальним напрямом знелюднення все-ще-людини. Метою є перебудова самої людини, тобто, простіше кажучи, це позбавлення особистості людини, духовної сутності. Людину можна тотально поставити під контроль, коли ти підпорядковуєш не лише її свідомість, а й її волю. Потрібно підпорядкувати людину цьому рівню – лише на рівні волі, перетворити її у пост-людину, істоту, набиту різними чіпами, людину-киборга, свідомість якого вбудовується у єдину інформаційну мережу, приєднується до цієї мережі, крізь неї управляється. Але для того, щоб це відбулося, необхідно різко занизити рівень духовного розвитку людини, перетворити її на найпримітивнішого споживача, який має простий набір вимог – все.

Проект глобальної освіти готує плацдарм для цифровізації людини, коли під яскравими закличками «бачити особистість» криється спрямованість практичного знеособлення людини, стирання її людських якостей, перетворення її на механічного робота-виконавця заданих ззовні команд і розпоряджень. Благо (чи?), що технічні можливості в цьому плані майже безмежні.

Новий модний повсюдно нав'язуваний концепт цифровізації, оцифрування всього і вся – це сценарій не просто використання окремих маніпулятивних форм розлюднення людини, а цілої залучення-гонки все-ще-людини в цифрову лихоманку. Головна мета – змінити (а вірніше – винищити!) саму людську природу людини, бо тут уже панує спрямованість не на природу, не на соціум, не на техніку, не на знання, не

на віру, а на... саму людину як людину. Люди як піддані штучної цифросфери, що розширюється, вже поступово стають об'єктами цифроінтелекту, який зовсім не збирається перевершувати людський інтелект, він просто його спочатку значуще доповнить, а потім місцями і повністю замінить – як більш точний, правильний, швидкий і ... надійний – це вперше, а по-друге, так перемішається з природним, що цього останнього – як чисто людського – просто і не залишиться. Тим самим цифровізація людини стає глобальною операцією з очищення гуманітарної сфери освіти з активною допомогою знедушеної рейтингової цифровізації.

Мода в науковому співтоваристві змінюється швидко: ще кілька років тому кожен, хто вважає себе просунутим ученим, прославляв НБІК-конвергенцію як чергову панацею безсмертя людини; сьогодні написати статтю про цифровізацію визнається чи не головною місією та показником вченості. Але роздуми у полі філософії господарства та софіасофії дозволяють більш виважено, глибоко та мудро оцінювати цей супермодний, навіть гламурний концепт. Софіасофія змусить владу внести суттєві корективи в цифровізацію, підкоривши її духовно-змістовному образу людяності. Відсутність такої духовно-сислової конкуренції соціалізму призвела до того, що до виконання був прийнятий його неповноцінний абстрактний проект родом з контексту розуму, що принижує мудрість релігії та свідомості, його імпровізації. Поза цими ідеальними силами соціалізм спочатку був приречений стати жертвою гедоністичного матеріалізму. Вже перші кроки цифровізації виявляють величезні негаразди з розумом розуму ... (але) невдачі з цифровізацією можна вважати успіхом людяності, яка вирощує в собі свою сислову людину, використовуючи імпровізаційну творчість і технології розуму. Це потрібно розуміти. Сьогодні рятівна місія класичного університету в процесі виживання людства саме і полягає в тому, щоб усвідомити слова польського письменника С. Леца «у людини немає вибору: вона має залишатися людиною», саме людяною людиною.

Висновки. Технократичне мислення, а нині воно зводиться до протилюдських концептів НБІК-конвергенції та цифровізації, сприяє поглибленню хвороби людини/людства. Її лікувати потрібно лише через духовність-людяність [див.: 3]. І в такому доленосному лікуванні сучасної людини фундаментальна роль належить класичній університетській освіті, покликаний роз'яснювати знання про уном людяності та формувати вміння розгортати його в кожному вчинку кожної свідомої особистості.

Всі ці нові аргументовані положення явно свідчать, що саме людяність має стати сотеріологічним (рятівним) трендом сучасної університетської освіти в умовах необхідності реалізації імперативу виживання людства. Ця проблема зумовлює (не) майбутнє людського роду в період розгортання Техносу, який через розгортання НБІК-конвергенції та цифровізації стирає різницю між живим і неживим, створює умови для перетворення людини на кіборга.

Список використаних джерел

1. The Atom and the Archetype: The Pauli/Jung Letters, 1932–1958 by Jung, C. G. and Pauli, Wolfgang. ed. Meier, C.A.; Zabriskie, Beverly and Roscoe, David. 2014-07-01. Princeton University Press.

2. Задорожна О. Г. Сучасне господарство: постне-класична методологія як основа розгортання антикризових трансформацій. Харків: "Точка", 2018. 356 с.

3. Задорожний Г. В. ДНБІКС-конвергенція як можливість виживання людства. Харків: ВНООО, 2021. 115 с.

4. Задорожний Г. В., Задорожна О. Г. Уноміка. Прологомені доленосної інтегральної науки про рятівне розгортання людяності Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 164 с.

5. Задорожний Г. В., Задорожна О. Г. Людське світогосподарське бачення (Нариси нової особистісної методології). Харків: Кrapka, 2017. 261 с.

6. Задорожний Г. В., Колінко О. Г. Особистісний архетип «свобода-відповідальність» як справжнє заснування господарства та джерело порятунку людства в XXI столітті. *Соціальна економіка*. 2013. № 2-3. С. 7-26.

7. Задорожний Г. В. Про моральну константу антропного принципу та державу гармонії як насущний проєкт спасіння-служіння-відродження української нації. *Соціальна економіка*. 2011. № 2. С. 83-100.

8. Задорожний Г. В. Чоло-вічність як основа довіри та національного відродження (обране). Харків: ВНООО, 2021. 426 с.

9. Канігін Ю. М., Кущерець В. І. Біблія та майбутнє науки: орієнтири сучасного знання. Київ: О-во «Знання» України, 2009. 143 с.

10. Francis S. Collins. The Language of God: A Scientist Presents Evidence for Belief. Francis S. Collins. Simon & Schuster, 2006. 260 p.

11. Колот А. М. Наука про працю: становлення та теоретико-методологічне оновлення. *Політична економія: минуле, сучасне, майбутнє* / за ред. В. М. Гейца, В. Н. Тарасовича. Київ: ЦУЛ, 2014. С. 799-822.

12. Тарасевич В. Н. Політична економія: універсумність, універсальність та фундаментальність. *Політична економія*. 2015. № 1. URL: http://vuapek.ho.ua/PE2015_1.pdf.

13. Steiner Rudolf. The theory of knowledge implicit in Goethe's world conception. 1924. URL: <https://freepdf.info/index.php?post/Steiner-Rudolf-The-theory-of-knowledge-implicit-in-Goethe-s-world-conception>.

References

1. The Atom and the Archetype: The Pauli/Jung Letters, 1932–1958 by Jung, C. G. and Pauli, Wolfgang. ed. Meier, C.A.; Zabriskie, Beverly and Roscoe, David. Princeton University Press. 2014. 320 p.

2. Zadorozhna, O. H. (2018). Suchasne gospodarstvo: postneklasychna metodolohiia yak osnova rozghortannia antykrizovykh transformatsii [Modern economy: post-non-classical methodology as a basis for deployment of anti-crisis transformations]. Kharkiv, "Tochka". 356 p. [in Ukrainian].

3. Zadorozhnyi, H. V. (2021). DNBIKS-konverhen-tsiia yak mozhlyvist vyzhvannia liudstva [DNBIX-convergence as an opportunity for human survival]. Kharkiv, VNNOO [in Ukrainian].

4. Zadorozhnyi, H. V., Zadorozhna, O. H. (2019). Unomika. Prolehomeni dolenosnoi intehralnoi nauky pro riativne rozghortannia liudianosti [Unomica. Prolegomena of the fateful integral science about the saving deployment of humanity]. Kharkiv, KhNU named after V. N. Karazin. 164 p. [in Ukrainian].

5. Zadorozhnyi, H. V., Zadorozhna, O. H. (2017). Liudske svitohospodarske bachennia (Narysy novoi osobystisnoi metodolohii) [Human world economic vision (Essays of a new personal methodology)]. Kharkiv, Krapka. 261 p. [in Ukrainian].

6. Zadorozhnyi, H. V., Kolinko, O. H. (2013). Osobystisnyi arkhetyt «svoboda-vidpovidalnist» yak spravzhnie zasnuvannia gospodarstva ta dzherelo poriatunku liudstva v XXI stolitti [The personal archetype "freedom-responsibility" as the true foundation of the economy and the source of salvation for humanity in the 21st century]. *Sotsialna ekonomika – Social economy*, 2-3, pp. 7-26 [in Ukrainian].

7. Zadorozhnyi, H. V. (2011). Pro moralnu konstantu antropnoho pryntsyphu ta derzhavu harmonii yak nasushchnyi proekt spasinnia-sluzhinnia-vidrodzhennia ukrainiskoi natsii [On the moral constant of the anthropic principle and the state of harmony as an urgent project of salvation-service-revival of the Ukrainian nation]. *Sotsialna ekonomika – Social economy*, 2, pp. 83-100 [in Ukrainian].

8. Zadorozhnyi, H. V. (2021). Cholo-vichnist yak osnova dovery ta natsionalnoho vidrodzhennia (obrane) [Humanity-eternity as the basis of trust and national revival (selected)]. Kharkiv, VNOOO. 426 p. [in Ukrainian].

9. Kanihin, Yu. M., Kuserets, V. I. (2009). Bibliia ta maibutnie nauky: oriientyry suchasnoho znannia [The Bible and the future of science: orientations of modern knowledge]. Kyiv, Znannia Ukrainy. 143 p. [in Ukrainian].

10. Francis S. Collins. (2006). The Language of God: A Scientist Presents Evidence for Belief. Francis S. Collins. Simon & Schuster.

11. Kolot, A. M. (2014). Nauka pro pratsiu: stanovlennia ta teoretyko-metodolohichne onovlennia [Science of work: formation and theoretical and methodological renewal]. *Politychna ekonomiiia: mynule, suchasne, maibutnie* [Political economy: past, present, future]. Kyiv. CEL [in Ukrainian].

12. Tarasevych, V. N. (2015). Politychna ekonomiiia: universumnist, universalnist ta fundamentalnist [Political economy: universality, universality and fundamentality]. *Politychna ekonomiiia – Political Economy*, 1. Retrieved from http://vuapek.ho.ua/PE2015_1.pdf [in Ukrainian].

13. Steiner Rudolf. (1924). The theory of knowledge implicit in Goethe's world conception. Retrieved from <https://freepdf.info/index.php?post/Steiner-Rudolf-The-theory-of-knowledge-implicit-in-Goethe-s-world-conception>.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2023

Формат цитування:

Задорожна О. Г. Людяність як сотеріологічний тренд університетської освіти за умов необхідності виживання людства. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 1 (44). С. 184-188. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).184-188](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).184-188)

Zadorozhna O. H. Humanity as a Soteriological Trend of University Education under the Conditions of Necessity for the Survival of Humanity. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (44), pp. 184-188. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).184-188](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).184-188)